

Ks. Roman Ceglarek
Instytut Teologiczny w Częstochowie

Typologia i dobór metod biblijnych w katechezie

Pojęcie metody biblijnej

Metoda to pewien sposób postępowania nauczyciela z uczniami, za pomocą którego pragnie się wpłynąć w określony sposób na procesy uczenia się¹. Pojęcie „metoda” przeszło do katechezy i uzyskało określoną specyfikę, wynikającą z natury katechezy, która jest miejscem głoszenia orędzia zbawienia, przekazywania nauki Kościoła i zapoznawania ze świadectwem życia chrześcijańskiego. Metoda na katechezie jest więc narzędziem, które ma pomóc w przyjęciu słowa Bożego i w spotkaniu z Bogiem². Realizacji tych celów służą w sposób szczególny metody biblijne. Są to metody, które uwzględniają orędzie zbawienia płynące z Biblii i traktują je jako źródło, a zarazem jako podstawę i model pracy. Pomagają rozważać słowo Boże w celu nawiązania i pogłębienia więzi ucznia z Chrystusem, a w konsekwencji kształtowania właściwej postawy wiary³. Służą lepszemu poznawa-

¹ Por. B. Grom, *Metoda*, [w:] *Słownik katechetyczny*, red. J. Gevaert, K. Misiaszek, Warszawa 2007, s. 586.

² Por. B. Twardzicki, *Katechetyka formalna w służbie wiary*, Przemyśl 2001, s. 341 n.

³ Por. M. Majewski, *Tożsamość katechezy integralnej*, Kraków 1995, s. 149–155; P. Mąkosa, *Wkład księdza profesora Mieczysława Majewskiego w rozwój katechetyki polskiej*, Lublin 2004, s. 196 n.

niu Pisma Świętego, które jest przecież zasadniczym tekstem źródłowym katechezy, a także w odkrywaniu tajemnicy wiary i odnajdowaniu związku życia z Objawieniem⁴.

Typologia metod biblijnych w katechezie

Biskup Antoni Długosz podzielił metody biblijne stosowane na katechezie na trzy grupy: dramatyzacyjne, egzegetyczne (interpretacyjne) i egzystencjalne, zachęcając katechetów, by nie ograniczali się tylko do jednego rodzaju metod, lecz by starali się przyswoić ich jak najwięcej z każdej grupy po to, by podnieść efektywność przekazywania umiejętności czytania i rozumienia tekstów biblijnych⁵.

1. Metody dramatyzacyjne: służą aktywizowaniu uczniów na katechezie, motywują do osobistego działania i angażują ich emocjonalnie, a dzięki możliwości utożsamiania się uczniów z postaciami biblijnymi, dają im możliwość osobistego spotkania ze słowem Bożym i nadają wydarzeniom biblijnym nowy aspekt egzystencjalny. Wśród metod dramatyzacyjnych warto wskazać chociażby na⁶:

- artykuł prasowy – wcielając się w rolę dziennikarzy, opisuje się biblijne wydarzenie w konwencji notatki prasowej;
- czytanie tekstu Pisma Świętego z podziałem na role (może być stosowana w młodszych klasach, tekst należy dobrze przygotować);
- drama – jest odgrywaniem ról postaci biblijnych w zaaranżowanych sytuacjach, które nie są opisane w Piśmie Świętym (może być stosowana

⁴ Por. J. Szpet, D. Jackowiak, *Lekcje religii szkołą wiary*, Poznań 1996, s. 116–130; J. Szpet, *Dydaktyka katechezy*, Poznań 1999, s. 179–182.

⁵ Por. A. Długosz, *Jak przygotować i ocenić katechezę*, Częstochowa 1997, s. 83–123; A. Długosz, B. Stypułkowska, *Wprowadzenie do dydaktyki biblijnej*, Kraków 2000, s. 92–115.

⁶ Więcej informacji na ten temat oraz szczegółowych opisów związanych z praktycznym zastosowaniem metod dramatyzacyjnych na katechezie można znaleźć w: *Katechizacja różnymi metodami*, red. M. Majewski, Kraków 1994; Z. Marek, *Biblia w katechetycznej posłudze słowa*, Kraków 1998; P. Duksa, *Metody katechetyczne*, Olsztyn 1998; *Metody aktywizujące w katechezie*, red. Z. Barciński, cz. 1, Lublin 1998; *Metody aktywizujące w katechezie*, red. Z. Barciński, cz. 2, Lublin 1999; *Metody aktywizujące w katechezie*, red. Z. Barciński, cz. 3, Lublin 2000; *Metody aktywizujące w katechezie*, red. Z. Barciński, cz. 4, Lublin 2001; U. Joerges, *Biblijne przedstawienia lalkowe*, Kielce 2001; J. Szpet, D. Jackowiak, *Niezwykła przygoda. Teatr i drama w katechezie*, Poznań 2001; *Vademecum katechety*, red. Z. Barciński, Kraków – Lublin 2006; W. Pikor, *Biblijne drogi ku braterstwu*, Kielce 2007.

w klasach starszych, wymaga bowiem opracowania scenariusza, wymyślenia akcji);

- inscenizacja prosta - polega na wiernym odgrywaniu scen biblijnych, wymaga zapamiętania kwestii zaczerpniętych z Pisma Świętego i wcześniejszego przygotowania rekwizytów do charakteryzacji osób odgrywających biblijne sceny;

- inscenizacja improwizowana – to inscenizacja, w której dopiero po pewnym czasie dochodzimy do prawdziwych wypowiedzi Jezusa, uwrażliwia ona uczestniczących na to, co mówi i co robi Jezus (stosuje się tę metodę wśród uczniów klas starszych, gdyż nie przedstawia wiernie tekstu biblijnego, ale jest jego dowolną parafrazą);

- list – uczniowie piszą list do określonej osoby z Biblii, z którą najbardziej się utożsamiają, bądź też pragną zadać jej swoje pytania;

- pantomima – dobrze ilustruje przypowieści; na kanwie czytanego tekstu uczestnicy rozgrywają akcję (w klasach starszych pantomima może być przedstawiona bez czytania tekstu – mimika, gesty – muszą przekazać treść wydarzenia, a w klasach młodszych czytamy przypowieść w trakcie odgrywania jej treści);

- przedstawienie sceniczne – jego źródłem jest tekst Pisma Świętego, ale przedstawienie wykracza poza sam tekst biblijny, akcent kładzie się na odgrywaniu zachowania, a nie działania poszczególnych osób; jest to metoda, która ukazuje reakcję różnych ludzi na słowo Boże, na spotkanie z Jezusem;

- wywiad biblijny – powinien być oparty na konkretnych wydarzeniach biblijnych; wybrani uczniowie przyjmują role biblijnych postaci, a reporter przeprowadza z nimi wywiad; metoda ta pozwala lepiej zrozumieć przesłanie danej perykopy.

2. Metody egzegetyczne (interpretacyjne): uczą uczniów interpretowania tekstów biblijnych z zastosowaniem zasad hermeneutycznych, pomagają zrozumieć sens wyrazowy i teologiczny wybranych fragmentów Pisma Świętego, wpływają na lepsze rozumienie czytanych tekstów, zachęcają do osobistej lektury Biblii. Wśród tych metod warto wymienić⁷:

Więcej wiadomości na temat tych metod i ich praktycznego zastosowania można znaleźć w: *Biblia w nauczaniu chrześcijańskim*, red. J. Kudasiewicz, Lublin 1991; *Katechizacja różnymi metoda-*

– alternatywne tytuły – metoda ta polega na nadawaniu własnych tytułów określonym fragmentom biblijnym;

– analiza listów i mów – dotyczy wypowiedzi prorockich, listów, przemówień, przysłów; prowadzona jest według klucza: kim jest autor, kim są adresaci, jakie zachodzą między nimi relacje, jakie są motywy tej wypowiedzi, jakim gatunkiem literackim się posługuje, co wiemy o innych osobach występujących w danym tekście i jakie występują w nim pojęcia teologiczne;

– analiza przypowieści – bada następujące treści: sytuację egzystencjalną, w jakiej powstała przypowieść, strukturę tekstu, odczytuje główną myśl;

– analiza tekstów narracyjnych – celem metody jest pełne odczytanie orędzia zawartego w tekście, będącego podstawą dalszej refleksji; analizujemy wydarzenie biblijne, biorąc pod uwagę czynności i zachowania poszczególnych jego uczestników, omawiamy konkretny fragment według następujących kryteriów: uczestnicy opowiadania i zachodzące między nimi relacje, określenie czasu, przestrzeni, oczekiwań i motywów oraz hierarchii wartości (wzorce zachowań);

– analogie biblijne – uczniowie przypominają sobie fragmenty podobne do aktualnie czytanego tekstu; metoda ta uaktywnia pamięć biblijną oraz pogłębia rozumienie czytanej perykopy;

– biblijne porównania – metoda ta polega na porównaniu dwóch osób lub dwóch wydarzeń biblijnych, jej celem jest analizowanie postaw i zachowań poszczególnych osób (należy wybrać takie osoby lub wydarzenia, między którymi istnieje wiele podobieństw ze względu na miejsce, czas lub okoliczności);

– cytaty – w NT wyszukujemy cytaty ze ST, sprawdzamy kontekst wypowiedzi, a następnie wyszukujemy te zdania w ST i badamy ich kontekst, szukamy motywów, jakimi kierowali się autorzy NT przytaczając te słowa;

– krótkie formuły wiary – każda z grup otrzymuje inny fragment biblijny, ale wszystkie teksty dotyczą jednego tematu, następnie każda

mi, red. M. Majewski, Kraków 1994; Z. Marek, *Biblia w katechetycznej posłudze słowa*, Kraków 1998; A. E. Klich, *Pismo Święte w polskiej katechezie posoborowej*, Kraków 2005; M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, Świdnica 2007; W. Pikor, *Biblijne drogi ku braterstwu*, Kielce 2007.

z grup formułuje krótkie wypowiedzi mówiące o tym, kim jest Bóg i w jaki sposób działa, a na zakończenie grupy porządkują swoje wyznania według ważności;

- opowiadanie biblijne – polega na przekazie kerygmatu biblijnego przez katechetę, ma zachęcić uczniów do aktywnej odpowiedzi;

- parafraza – to bardzo dokładny przekaz tekstu biblijnego własnymi słowami, ale tak, by nie został naruszony kerygmat;

- studium biograficzne – jest poznawaniem jakiejś biblijnej postaci, polega na wyszukiwaniu najpierw wszystkich fragmentów, które o niej mówią, a później na ich uszeregowaniu;

- synapsa – to zestawienie ze sobą tych samych perykop Ewangelii synoptycznych, szukanie różnic i podobieństw; ma na celu doprowadzić do lepszego zrozumienia myśli teologicznych danych przekazów;

- telegram – metoda ta polega na napisaniu krótkiej informacji o konkretnym wydarzeniu biblijnym, powinna ułatwić dostrzeżenie kerygmatu danej perykopy;

- testy, zagadki i gry biblijne – przez elementy zabawy i rywalizacji utrwalamy różne wiadomości z Pisma Świętego;

- uczenie się słów Pisma Świętego na pamięć – polega na pamięciowym opanowaniu tekstów biblijnych, ale także na ich rozważaniu.

3. Metody egzystencjalne: uczą uczniów osobistego spotkania z Pismem Świętym, kierowania się słowem Bożym w codziennym życiu oraz w podejmowaniu decyzji i postanowień. Powinny prowadzić katechizowanego do poznawania Boga w Jego Słowie i w Jego działaniu. Do tej grupy metod zaliczyć można⁸:

- dzielenie się Ewangelią – polega na dzieleniu się osobistym odbiorem określonego fragmentu Pisma Świętego; metoda przeznaczona jest dla małych grup;

- ewangeliczna rewizja życia – metoda ta polega na omówieniu jakiegoś życiowego wydarzenia w świetle Ewangelii z zastosowaniem klucza: wi-

⁸ Więcej wiadomości o metodach egzystencjalnych w: *Biblia w nauczaniu chrześcijańskim*, red. J. Kudasiewicz, Lublin 1991; P. Duksa, *Metody katechetyczne*, Olsztyn 1998; *Dydaktyka katechezy*, red. J. Stala, cz. 2, Tarnów 2004; M. Korgul, *Dydaktyka dla katechetów*, Świdnica 2007; W. Pikor, *Biblijne drogi ku braterstwu*, Kielce 2007.

dzieć, oceniać, działać, tzn. widzieć konkretną sytuację z życia codziennego, ocenić ją w świetle Biblii i sformułować konkretne postanowienie;

- krąg biblijny – polega na egzegetycznym wyjaśnieniu określonego tekstu Pisma Świętego oraz na praktycznym zastosowaniu go w życiu;

- modlitwa psalmami – to odszukiwanie w tekstach psalmów własnych przeżyć i doświadczeń oraz zanoszenie do Boga osobistych prośb za pośrednictwem tych natchnionych tekstów;

- Västers – uczniowie mają przed sobą fragment Pisma Świętego, który czytają po cichu i posługują się trzema znakami graficznymi: pytajnikiem, wykrzyknikiem i strzałką; przy niezrozumiałych dla siebie zdaniach stawiają znak zapytania, jeżeli zdanie uważają za oczywiste, stawiają wykrzyknik, a przy zdaniu, które uważają za wezwanie skierowane do siebie, stawiają strzałkę, następnie prowadzący pyta jakąś osobę o zdanie, przy którym postawiła znak zapytania, zdanie to wyjaśnia z kolei osoba, która postawiła przy nim wykrzyknik, tłumacząc klasie, jak rozumie ten tekst; zdania oznaczone strzałką nie muszą być czytane – należy je potraktować jako osobiste postanowienie;

- słowo życia – wybieramy myśl lub werset z Pisma Świętego, podajemy krótki komentarz egzegetyczny i staramy się żyć według tej prawdy przez określony czas, a po jego upływie dzielimy się swoimi spostrzeżeniami, w jaki sposób udało nam się zrealizować to zadanie;

- słuchanie Boga – to uczenie się osobistego przyjmowania słowa Bożego; na tablicy czy na kartkach wypisujemy różne wersety zaczerpnięte z Biblii, które koncentrują się wokół jednego tematu, np. miłości; zadaniem uczniów jest przeczytanie wszystkich wersetów i wybranie tego, który przemawia do nich najbardziej.

Dobór metod biblijnych w katechezie

Przyjmując powyższą typologię metod biblijnych opracowaną przez bp. A. Długosza, należy też uwzględnić promowany przez niego model katechezy antropologiczno-kerygmatycznej zakładającej jej trójczłonową strukturę i dobór odpowiednich metod do poszczególnych członów tej katechezy. Poszczególne etapy katechezy przebiegają wtedy w następującej kolejności:

- człon I: doświadczenie człowieka (sytuacja egzystencjalna) *Człowiek pyta*,
- człon II: przepowiadanie (odkrywanie światła Bożego) *Bóg odpowiada*,

– człón III: kształtowanie postaw (praktyka życia wiarą) *Człowiek odpowiada*.

Biskup A. Długosz proponuje, aby trzymając się tego schematu, zastosować w I członie metody biblijne wprowadzające w treść katechezy. Jego zdaniem jest tu miejsce na metody dramatyzacyjne, takie jak: czytanie tekstu Pisma Świętego (psalm, hymn, kantyk biblijny – jako słowa modlitwy na rozpoczęcie katechezy), drama (jeśli odzwierciedla jakiś problem, który może być punktem wyjścia dla katechezy); metody egzegetyczne (interpretacyjne): testy, zagadki i gry biblijne czy metody egzystencjalne: ewangeliczna rewizja życia (przebiega przez całą katechezę, a rozpoczyna się od jakiejś życiowej sytuacji). Z kolei do II członu proponuje te metody biblijne, które odkrywają sens wyrazowy i teologiczny perykopy. I tak z metod dramatyzacyjnych: artykuł prasowy, czytanie tekstu Pisma Świętego z podziałem na role, inscenizację prostą, pantomimę, przedstawienie sceniczne, wywiad biblijny, a z metod egzegetycznych (interpretacyjnych): alternatywne tytuły, analizę tekstów narracyjnych, analogie biblijne, analizę listów i mów, analizą przypowieści, biblijne porównania, cytaty, krótkie formuły wiary, memoryzację słów Pisma Świętego, opowiadanie biblijne, parafrazę, studium biograficzne, synapsę, telegram, testy, zagadki i gry biblijne. Do ostatniego członu proponuje natomiast metody biblijne odkrywające sens egzystencjalny w katechezie. Wśród nich wskazuje na metody dramatyzacyjne: dramę, inscenizację improwizowaną, list; metody egzegetyczne (interpretacyjne): testy, zagadki i gry biblijne oraz metody egzystencjalne: dzielenie się Ewangelią, ewangeliczna rewizja życia, modlitwa psalmami, Västers, słowo życia, słuchanie Boga⁹.

Przyjęcie innego modelu katechezy może pociągnąć za sobą inny mechanizm dobierania metod biblijnych i zastosowania ich na poszczególnych jej etapach¹⁰.

Niektórzy wskazują na dwa zasadnicze sposoby doboru tekstu biblijnego w katechezie, nie warunkując ich wyboru przyjętym modelem, a są nimi: dozowanie prawdy tekstu biblijnego oraz dobieranie perykop w zależności

⁹ Por. A. Długosz, *Jak przygotować i ocenić katechezę*, dz. cyt., s. 83–123.

¹⁰ Por. Z. Barcicki, *Metody aktywizujące w pracy z Biblią*, [w:] *Biblia w katechezie*, red. J. Kochel, J. Kostorz, Opole 2005, s. 65–67.

od ich gatunku literackiego i możliwości percepcyjnych ucznia¹¹. W pierwszym przypadku chodzi o wybór jednego aspektu teologii perykopy, który może być właściwie zrozumiany na danym etapie rozwojowym. W drugim zaś chodzi o celowy wybór perykop biblijnych uwzględniających ich formę językowo-literacką i przyporządkowanie ich odpowiednim fazom rozwojowym ucznia. W jednym i drugim przypadku chodzi o adaptację tekstu biblijnego do wieku katechizowanych. Szczegółowo zagadnienie to podejmowali w swojej refleksji naukowej: B. Dreher¹², A. Läpple¹³, A. Höfer¹⁴, A. Barth¹⁵ czy J. Colomb¹⁶.

Większość dydaktyków katechezy wyróżnia następujące kryteria doboru metod: cel katechezy, jej treść, adresaci, osobowość prowadzącego oraz możliwości organizacyjno-techniczne. Wydaje się, że te ogólne kryteria doboru metody dotyczą każdej grupy metod stosowanych w katechezie, w tym również metod biblijnych, i to niezależnie od przyjętego modelu katechezy. Zresztą, w niektórych przypadkach, jak chociażby w przypadku katechezy biblijnej, kryteria te są prawie całkowicie zbieżne z zasadami wyboru metod właściwych dla tego modelu katechezy, a zaproponowanymi przez np. J. Korherra¹⁷. Opowiada się za nimi także bp A. Długosz oraz Beata Stypułkowska w swoich założeniach dydaktyki biblijnej¹⁸.

Przyjmując powyższe kryteria doboru metod w katechezie, należy stwierdzić, iż zasadniczym kryterium jest jej cel, który określa zakładane zmiany w osobowości ucznia spowodowane określonymi działaniami dydaktycznymi. W odniesieniu do katechezy można mówić o nadrzędnym celu, jakim jest komunია z Jezusem Chrystusem. Mówiąc jednak o celu katechezy jako o kryterium doboru metody, należy mieć na uwadze kon-

¹¹ Por. A. E. Klich, *Pismo Święte w polskiej katechezie posoborowej*, dz. cyt., s. 134 n.

Por. G. Kusz, *Koncepcja katechezy biblijnej według Bruno Drehera*, „*Studia Katechetyczne*”, R. VI, 1984, t. 3, s. 233–357.

¹³ A. Läpple, *Od egzegezy do katechezy. Stary Testament t. 1, Nowy Testament t. 2*, Kraków 1985.

¹⁴ Por. K. J. Wawrzynów, *Biblia w nauczaniu szkolnym. Koncepcja katechezy biblijnej według Alberta Höfera*, Lublin 1993.

¹⁵ Por. J. Kudasiewicz, *Adaptacja tekstów biblijnych we Mszach świętych z udziałem dzieci*, „*Ruch Biblijny i Liturgiczny*”, R. XXX, 1977, nr 2–3, s. 118–121.

¹⁶ Por. T. Panuś, *Zasada wierności Bogu i człowiekowi i jej realizacja w polskiej katechizacji*, Kraków 2001, s. 74–76.

¹⁷ Por. A. E. Klich, *Metoda katechezy biblijnej*, [w:] *Obecność Biblii w katechezie*, red. H. Słotwińska, Lublin 2008, s. 78.

¹⁸ Por. A. Długosz, B. Stypułkowska, *Wprowadzenie do dydaktyki biblijnej*, dz. cyt., s. 88 n.

kretną jednostkę lekcyjną, która posiada swoje ramy tematyczne i organizacyjne. Przygotowując zajęcia na wybrany temat, katecheta musi określić cele tej jednostki: ogólny (sformułowanie głównej myśli i linii poszukiwań) i operacyjne (jasny i precyzyjny opis zamierzonych osiągnięć ucznia). Zdaniem ks. Pawła Mąkosy pracę nad konspektem katechezy, w tym nad wyborem odpowiednich metod, należy poprzedzić precyzyjnym określeniem celów szczegółowych (czy operacyjnych), bowiem pomagają one katechecie w uświadomieniu sobie punktu dojścia, a przez to ułatwiają poszukiwanie metody, która do tych celów ma prowadzić. Cele szczegółowe są więc podstawowym kryterium doboru metod w katechezie, w tym także metod biblijnych. Nauczyciel religii powinien dobierać daną metodę tak, aby doprowadziła do osiągnięcia zaplanowanych celów. Przy ich precyzowaniu musi jednak zawsze pamiętać, aby wpisywały się one w cel nadrzędny katechezy i uwzględniały główne zadania katechezy (rozwijanie poznania wiary, wychowanie liturgiczne, formację moralną, nauczanie modlitwy, wychowanie do życia wspólnotowego, wprowadzenie do misji)¹⁹.

Kolejnym ważnym czynnikiem decydującym o wyborze określonej metody jest treść katechezy. Metoda musi być dopasowana do treści katechezy. Jej wybór powinien być uzależniony od zagadnień poruszanych w ramach jednostki lekcyjnej. Tak więc katecheta musi dobrać inne metody, gdy na katechezie pragnie przekazać treści związane z orędziem zbawienia (np. podające, biblijne, liturgiczne), a inne gdy zaplanował przekaz treści antropologicznych i chce ukazać różne sytuacje życiowe człowieka (np. eksponujące, problemowe). Wybrana przez niego metoda musi umożliwić mu ten przekaz, spełnia ona bowiem rolę służebną wobec treści katechezy. Jej zastosowanie nigdy nie może pomniejszyć lub uszczuplić treści nauki objawionej. Dobrze dobrana metoda ma stanowić gwarancję wierności tej treści. Tym bardziej metoda biblijna musi w sposób jasny doprowadzić katechizowanego do zrozumienia tekstu biblijnego, odkrycia w nim prawdy Bożej i udzielenia na nie odpowiedzi. Katecheta musi zatem pamiętać, by metoda pomogła mu w przybliżeniu uczniom słowa Bożego i doprowadziła ich do spotkania z Chrystusem²⁰.

¹⁹ Por. P. Mąkosa, *Kryteria doboru metod w katechezie*, [w:] *W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych*, Lublin 2006, s. 49 n.

²⁰ Por. P. Duksa, *Metody katechezy młodzieży*, [w:] *Abyśmy podtrzymywali nadzieję. Księga jubileuszowa ku czci ks. Romana Murawskiego*, red. P. Tomasik, Warszawa 2005, s. 173.

Dobór metody na katechezie uzależniony jest również od konkretnej grupy odbiorców, do której dana jednostka lekcyjna jest adresowana. Przy wyborze metody ze względu na katechizowanego należy uwzględnić takie czynniki, jak chociażby poziom rozwoju fizycznego i intelektualnego. Odnosi się to także do wyboru metody biblijnej. Przy jej wyborze katecheta musi się bowiem liczyć z możliwością percepcyjnymi ucznia na każdym etapie edukacyjnym, o czym wspomniano już wyżej. Ponadto trzeba wziąć pod uwagę aktualne predyspozycje (samopoczucie), a także poziom rozwoju emocjonalnego, moralnego i religijnego adresatów oraz ich konkretne życiowe doświadczenia, w tym nawet uwarunkowania środowiskowe (rodzina, grupy rówieśnicze, subkultury). Decydując się na wybór konkretnej metody, w tym metody biblijnej, katecheta powinien uwzględnić również stopień obycia uczniów z daną metodą, co podkreślają niektórzy dydaktycy katechezy. Nowe metody wymagają odpowiedniego wprowadzenia i przygotowania katechizowanych do pracy, czyli jakiegoś wdrożenia klasy do pracy tą metodą. Adresaci katechezy powinni wiedzieć, dlaczego pracują przy zastosowaniu danej metody i jakie z tego powinny wynikać korzyści dla ich nauki i rozwoju intelektualnego. Chociaż ich zastosowanie może pociągać za sobą pewne trudności, to jednak katecheta nie powinien rezygnować z tego typu działań, wręcz przeciwnie – powinien ciągle poszukiwać nowych i ciekawych metod, które podniosą efektywność jego pracy dydaktycznej i wzbudzą zainteresowanie katechizowanych. Częste stosowanie tych samych metod czy form pracy może powodować u katechizowanych (jak i u katechety) znużenie i bierność na lekcji²¹.

Przy doborze metod należy także uwzględnić predyspozycje samego katechety, bowiem nie wszyscy nauczyciele religii mogą stosować każdą metodę. Ich wybór będzie warunkowany odpowiednim przygotowaniem teoretycznym i praktycznym. Katecheta powinien wybierać takie metody, do których jest osobiście przekonany, które mu po prostu odpowiadają i przynoszą oczekiwane przez niego rezultaty. Nie zmienia to faktu, iż stale powinien podnosić swoje kwalifikacje zawodowe, rozbudowując także warsztat metodyczny. Dotyczy to również wiedzy na temat metod biblijnych i umiejętności ich praktycznego zastosowania na katechezie. Jednak o skuteczności katechezy nie decyduje wyłącznie szerokie spektrum metod

²¹ Por. P. Mąkosa, *Kryteria doboru metod w katechezie*, dz. cyt., s. 51 n.

i fachowość w posługiwaniu się nimi, ale przede wszystkim osobowość katechety. Jego podejście do katechizowanych, wzajemne relacje i szacunek, wytworzona atmosfera i otwarta postawa rzutują na cały proces dydaktyczny i wychowawczy. Najważniejsze jest, aby katecheta nie był wyłącznie nauczycielem religii, ale przede wszystkim świadkiem wiary, chociaż bardzo istotne są także jego kompetencje dydaktyczno-metodyczne²². Zwraca na to uwagę *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, gdy stwierdza:

Charyzmat dany mu przez Ducha Świętego, pogłębiona duchowość, przejrzyste świadectwo życia stanowią duszę każdej metody i tylko własne jakości ludzkie i chrześcijańskie gwarantują dobre wykorzystanie tekstów i innych pomocy. Katecheta jest bezpośrednim mediatorem, który ułatwia komunikację między osobami i misterium Boga oraz między osobami we wspólnocie. Z tego powodu musi się on angażować, by jego wizja kulturowa, pozycja społeczna i styl życia sprzyjały temu, by orędzie chrześcijańskie było szukane, przyjmowane i pogłębiane²³

Na wybór niektórych metod mają też wpływ możliwości techniczno-organizacyjne. Każda metoda wymaga bowiem odpowiednich warunków zewnętrznych, które należy stworzyć, aby mogła być zastosowana. Lekceważenie tych spraw może uniemożliwić właściwy przekaz treści i realizację założonych celów, co w konsekwencji doprowadzi do zniszczenia całego efektu katechezy. Uwzględniając to kryterium, należy pamiętać o ramach czasowych katechezy. Katecheta, pracując w oparciu o wybrane przez siebie metody, musi się zmieścić w czasie wyznaczonym na prowadzenie w szkole każdej jednostki lekcyjnej. Trzeba to brać pod uwagę także przy doborze metod biblijnych, bowiem niektóre z nich wymagają znacznie więcej czasu niż pozostałe. Wystarczy chociażby porównać czas, jaki należy poświęcić na przygotowanie z uczniami dramy, z czasem przeznaczonym na opracowanie tekstu telegramu. Wybór metody będzie uzależniony ponadto od warunków lokalowych. Katecheta musi przewidzieć, czy katecheza będzie prowadzona w sali lekcyjnej, w bibliotece lub na stołówce, czy też w sali przeznaczonej wyłącznie na naukę religii. Rodzaj sali gwarantuje często łatwy dostęp do środków dydaktycznych (komputer, DVD, obrazy, mapy itp.), które stanowią ważny czynnik decydujący o wyborze metody. Zbyt uboga baza dydaktyczna może pokrzyżować plany związane z wykorzysta-

²² Por. tamże, s. 53 n.

²³ Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, 156, Poznań 2002.

niem danej metody na katechezie (np. zbyt mała liczba egzemplarzy Pisma Świętego). Katecheta musi więc upewnić się, czy jest w stanie zorganizować odpowiednią izbę lekcyjną i pomoce katechetyczne niezbędne do poprowadzenia zajęć w oparciu o wybraną przez niego metodę²⁴.

Typology and selection of biblical methods in catechesis

Summary

Biblical methods help to receive the word of God on catechesis and to experience the presence of God. These are the methods that open to redemption proclamation taken from the Bible and they treat it as a source as well as the basis and model of work. They help to deliberate on God's word in order to establish and deepen the relations of a disciple with Christ. In consequence, it leads to forming a proper faith. The methods are divided into three groups: dramatization, exegetic and existential. In order to convey the skills of reading and understanding biblical texts efficiently, each group of methods should be used. Their choice should be determined by such criteria as: the aim of catechesis, content, addressees, personality of the leader as well as technical and organizational possibilities.

²⁴ Por. A. Spławski, *Zagadnienia metodyczne w katechezie młodzieżowej*, [w:] *Teoretyczne założenia katechezy młodzieżowej*, red. R. Murawski, Warszawa 1989, s. 375.